

LAPSEN SUOJELU

LAPSEN SUOJELU

**TOTEUTTAMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO
KÄSIKIRJA LAPSEN ASIOISTA PÄÄTTÄVÄLLE**

Mirjam Araneva

2., uudistettu painos

Copyright © 2022 Alma Talent Oy ja Mirjam Araneva

Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Helene Lindfors

Kannen kuva: Mari Terkoma

Taitto: NotePad Ay

ISBN 978-952-14-4566-8

ISBN 978-952-14-4568-2 (verkkokirja)

Paino: Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2022

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Esipuhe

Urani lastensuojelun parissa työskenteleviä ammattilaisia konsultoitavana lakimiehenä alkoi kesällä 1998 Pelastakaa Lapset ry:ssä ”Lapsen etu”-nimisen projektin myötä. Tämän jälkeen minulla on ollut ainutlaatuinen mahdollisuus keskittyä ainoastaan lastensuojeluun ja siihen liittyvään lainsäädäntöön valtakunnallisen Lastensuojelun lakimiespalvelun puitteissa. Yksityiselle puolelle siirryin kesällä 2011 saadakseni järjestöä tehokkaamman organisaation ympärilleni. Olen ollut ratkaisuuani enemmän kuin tyytyväinen. Siirron myötä asiakaskuntani on merkittävästi laajentunut ja ympäröivä työyhteisö on asiantunteva, dynaaminen ja innovatiivinen. Tärkeintä on kuitenkin se, että olen saanut jatkaa työtäni täsmälleen samoista lähtökohdista kuin järjestössä työskennellessäni. Näkökulmani lastensuojelun kentän oikeudellisiin ongelmiin ja oikeudellisen avun tarpeeseen on työtehtävieni monipuolisuuden vuoksi laaja-alainen ja käytännönläheinen.

Aloittaessani urani kesällä 1998 sovellettiin vielä vanhaa vuonna 1984 voimaan tullutta lastensuojelulakia (683/1983). Laki oli lyhyt (51 pykälää), säännökset olivat väljiä ja tulkinnanvaraisia, mikä oli johtanut hyvinkin kirjaviin käytäntöihin kunnissa. Lastensuojelulain kokonaisuudistuksesta oli kohistu minulle kerrotun mukaisesti jo 90-luvun alusta alkaen, mistä huolimatta uusi lastensuojelulaki (417/2007) tuntui tulevan rytinällä voimaan vuonna 2008. Lakimiehen näkökulmasta katsottuna vuoden 2008 alussa voimaan tullut lastensuojelulaki oli erinomainen työväline, jonka valmistelussa oli kattavasti huomioitu myös YK:n lapsen oikeuksien yleis-sopimuksen (60/1991) ihmisoikeusmääräykset ja yleisperiaatteet

sekä Suomen perustuslain (731/1999) säännökset. Lastensuojelulaki oli vielä voimaan tullessaan yhtenäinen kokonaisuus, jossa kuvattiin kronologisesti lastensuojelun asiakkuuden eteneminen sekä siihen liittyvät toimenpiteet ja menettelyt. Lastensuojelulakia on tämän jälkeen muutettu 18 kertaa. Muutosten yhteydessä lastensuojelulain säännöksiä on muutettu, lisätty ja kumottu. Toiset muutoksista ovat olleet pieniä tarkennuksia, toiset taas ovat koskeneet laajempia kokonaisuuksia. Muutokset ovat olleet pirstaleisia ja ne ovat rikkooneet etenkin lain sisäistä yhtenäisyyttä. Osa muutoksista on liittynyt kentällä omaksuttuihin väärin tulkintakäytäntöihin, joiden kohdalla koulutuksen tehostaminen olisi toki ollut lain muuttamista oikeampi tapa toimia.

Lastensuojelulain sisäisen yhtenäisyyden ja jo vakiintuneiden menettelyiden ja menetelmien kannalta eniten vahinkoa on aiheuttanut 1.4.2015 voimaan tullut sosiaalihuoltolaki ja sen myötä lastensuojelulakiin tehdyt muutokset. Huolimatta siitä, että olen kirjaa kirjoittaessani joutunut hyvinkin syvällisesti pohtimaan lastensuojelulakiin tehtyjä muutoksia, niiden taustalla olevat syyt ja tarkoitukset eivät ole minulle täysin avautuneet. Sosiaalihuoltolain voimaan tulon jälkeen olen myös toistuvasti joutunut vastaamaan kysymyksiin, joista ilmenee joko suoraan tai rivien välistä, ettei sosiaalihuollon ammattilainen tiedä kumpaa lakia, lastensuojelulakia vai sosiaalihuoltolakia, tulisi noudattaa lasta koskevassa asiassa. Erityisen ongelmallisena pidän sosiaalihuoltolain uudistuksen yhteydessä hämärtynyttä lastensuojeluasian vireille tulon ja asiakkuuden alkamisen ajankohtaa, joiden täsmentämistä pidettiin lastensuojelulain esitöissä (HE 252/2006) tärkeänä erityisesti lapsen ja perheen oikeusturvan kannalta. Täsmennys tehtiin tuolloin, koska perheellä ei aina ennen lain voimaan tuloa 2008 ollut täsmällistä tietoa siitä, onko lapsi kirjattu lastensuojelun asiakkaaksi vai ei. Nyt tätä tietoa ei välttämättä ole edes sosiaalihuollon ammattilaisilla. Lain tai oikeammin, lakien valintaan ja tulkintaan liittyvät ongelmat ovat johtaneet myös siihen, että lapsi ei saa viipymättä tarvitsemaansa riittävän tehokasta tukea vaan lapsi kierrätetään perustason palveluiden kautta, jos perhe suostuu ottamaan tukea vastaan. Osittain tähän on voinut vaikuttaa myös se, että lastensuojelun asiakkuuksia halutaan kaikin tavoin vähentää. Se, että asianosaiset suostuvat ottamaan tukea vastaan, ei

kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että tuki on lapsen tuen tarpeeseen nähden riittävää. Näyttäisi myös siltä, että on syntymässä joukko yleis- ja erityislain väliin putoavia lapsia, jotka eivät saa mitään tukea.

Olen kirjassani koonnut yksiin kansiin asiat, joihin liittyviin kysymyksiin olen vuosien aikana jatkuvasti vastannut sekä asiat, joiden muutoin tiedän olevan ongelmallisia tai puutteellisesti toteutettuja. Omien kokemukseni perusteella hallintoasian selvittämiseen, menettelyyn ja päätöksen perustelemiseen liittyvät ongelmat ja puutteet ovat huolestuttavan yleisiä kentällä. Tästä syystä olen käsitellyt edellä mainittuja asioita laajemmin kirjan toisessa itsenäisen kokonaisuuden muodostavassa osiossa (XI). Kirjassani annan käytännönläheisiä suuntaviivoja ja ohjeita, jotka toivottavasti edesauttavat asiakkaiden oikeusturvan takeena olevan päätöksen perustelun informaatiotehtävän toteutumista nykyistä paremmin. Erityiseksi tavoitteeksi kirjalleni asetin perus- ja ihmisoikeuksien saattamisen lähemmäksi lastensuojelun käytäntöä. Huolimatta siitä, että kaikilla lastensuojelun toimilla puututaan enemmän tai vähemmän perus- ja ihmisoikeuksiin, niiden huomioimisessa on kentällä isoja ongelmia. Nämä ongelmat johtuvat käsitykseni mukaan siitä, ettei perus- ja ihmisoikeuksia tunneta riittävästi, eikä niiden välitöntä yhteyttä lastensuojeluun tunnisteta. Edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi halusin kirjallani osoittaa kuinka mahdottoman tehtävän edessä lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja muut työntekijät ovat, jos heidän lastensuojelulain 14 §:n mukainen oikeutensa saada työnsä tueksi oikeudellista asiantuntemusta ei toteudu. Kirjaa kirjoittaessani havahduin välillä siihen, että minulla saattoi olla useampi lakilinkki avoinna, kun kirjoitin lastensuojelulain yksittäisen pykälän yhdestä momentista. Jotain sääntelyn laajuudesta osoittanee myös kirjan sivumäärä. On kohtuutonta odottaa, että sosiaalihuollon ammatillisen koulutuksen saanut henkilö kykenisi hallitsemaan lastensuojeluun liittyvän juriikan ilman asiantuntevaa apua.

Lopuksi haluan kiittää ystävääni OTT Anna Mäki-Petäjä-Leinosta askelmerkeistä, joiden avulla sain kirjaprojektin useiden vuosien jakailun jälkeen aloitettua keväällä 2015. Erityisen suuri kiitos ystäväleni Eetu Alvikille asiantuntevasta avusta, tuesta, ohjeista ja rinnalla kulkemisesta koko kirjaprojektin ajan.

Haluan kiittää myös Lastensuojelun keskusliiton toiminnanjohtajaa Hanna Heinosta, joka luki kirjani päätöksentekoon liittyvän osion lastensuojelun sosiaalityön asiantuntijan ja hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenen näkökulmasta, kommenteista, joiden avulla pystyin syventämään ja tarkentamaan kirjoittamaani monilta osin. Aivan erityinen kiitos kuuluu Helsingin yliopiston tutkijalle Virve-Maria Toivoselle sekä kirjoittamiseen että kirjan sisältöön liittyvistä neuvoista ja kommenteista, jotka olivat erittäin arvokkaita sekä näkemyksiäni laajentavia ja syventäviä. Lisäksi haluan kiittää Virveä kannustavista sanoista, jotka loivat uskoa siihen, että kirjasta tulee julkaisukelpoinen. Kiitän myös Lastensuojelun keskusliiton erityisasiantuntijaa Kirsi Pollaria erityisesti kirjan perus- ja ihmisoikeusosioon liittyvistä tarkoista kommenteista ja puhelinkeskustelusta, joka herätti halun perehtyä lapsen ihmisoikeuksiin vieläkin tarkemmin kuin mitä kirjassani oli mahdollista tehdä, sekä myös kannustavista sanoista. Lämmin kiitos myös Espoon kaupungin lastensuojelun lakimiehelle Kati Saastamoiselle vertaistuesta ja sadoista lastensuojelun juridiikkaan ja toteuttamiseen liittyvistä puhelinkeskusteluista sekä toki myös kirjan kommentoinnista.

Kiitokset myös kustannustoimittajalleni OTK Katja Kolulalle hyvin sujuneesta yhteistyöstä ja kärsivällisyydestä teknisen lahjattomuuteni suhteen.

Viimeisenä vaan ei vähäisempänä, sydämellinen kiitos ystävälleni Mari Terkomaalle siitä, että kirjassani on kaunein koskaan näkemäni kansikuva.

Omistan tämän esikoiskirjani vanhemmilleni Maire Aranevalle ja Antti Laukkaselle.

Helsingissä, 31. toukokuuta 2016

Mirjam Araneva

VT, lakimies

Esipuhe 2., uudistettuun painokseen

Ensimmäisen painoksen esipuhetta kirjoittaessani lastensuojelulakia (714/2007) oli muutettu 18 kertaa. Tätä esipuhetta kirjoittaessani lastensuojelulakia on muutettu yhteensä 32 kertaa. Kuten aiemmatkin lakimuutokset, osa toukokuun 2016 jälkeen tehdystä lakimuutoksista on ollut vähäisiä täsmennyksiä, osa koskenut laajempia kokonaisuuksia, yleensä rajoitustoimenpiteitä. Toukokuun 2016 jälkeen sosiaalihuoltolain (1301/2014) negatiiviset vaikutukset ovat näyttäytyneet yhä selkeämmin THL:n lastensuojelun tilastoissa, jotka osoittavat lasten kodin ulkopuolisten sijoitusten määrän jatkuvasti nousseen. Kyseenalainen ennätys tehtiin vuonna 2019. Lastensuojelun tilastoa vastaavaa tilastoitua tietoa siitä, keitä sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja saavat lapset ovat, mitä palveluja he saavat, kuinka kauan asiakkuudet kestävät ja tulevatko he perustason tuella autetuksi, ei ole. Punainen lanka lasten suojelemiseksi rakennetusta järjestelmästämmme on kadonnut, eikä kukaan enää varmasti tiedä, milloin lastensuojelun asiakkuus alkaa tai edes sitä, milloin sen pitäisi alkaa.

Sosiaalihuoltolaille on ollut kiistatta suuri vaikutus lasten suojelemiseksi rakennettuun palvelujärjestelmäämme, mutta se on vaikuttanut myös henkilökohtaisiin ratkaisuihini. Sosiaalihuoltolaki sai minut palaamaan järjestömaailmaan syksyllä 2017, jolloin aloitin työt SOS-Lapsikylässä. Olin pari vuotta seurannut vierestä, kuinka lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun avohuolto alkoi näivettyä lapsia kiireellisesti sijoittavaksi ja huostaanottavaksi koneistoksi. Aikaikkuna lastensuojelun avohuollon muutostyöskentelylle jäi kapeaksi, koska erityisen tuen tarpeessa olevat lapset siirrettiin liian myöhään, lähes huostaanottokypsinä, lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun piiriin. Tunsin pakottavaa tarvetta päästä vaikuttamaan tilanteeseen. SOS-Lapsikylä tarjosi minulle lasten suojelun laaja-alaisena asian tuntijajärjestönä ja palveluntuottajana valtakunnan laajuisen näköalapaikan lisäksi mahdollisuuden saada ääneni kuuluville.

Siinä missä sosiaalihuoltolain vaikutus henkilökohtaiseen elämään on ollut myönteinen, sen kielteiset vaikutukset lasten suojeluun laajasti ottaen eivät suinkaan ole vähentyneet. Sosiaalihuoltolain

uudistukselle asetettu tavoite tuen hakemisen kynnyksen madaltamisesta ja perheen tukemisesta perustasolla siten, että lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun sekä lasten kodin ulkopuolisten sijoitusten tarve vähentyisi, eivät ole toteutuneet. Sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla ei ole kyetty vähentämään lastensuojelun tarvetta ja lastensuojelun asiakkuuksien määrää. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun avoimuuden asiakasmäärät tosin ovat vähentyneet, kun taas lasten kodin ulkopuoliset sijoitukset ovat vuosi vuodelta lisääntyneet.

Sosiaalihuoltolain uudistuksen lähtökohta siitä, että sosiaalihuollon tuen tarpeessa olevat perheet hakeutuisivat omasta aloitteestaan matalan kynnyksen tuen piiriin riittävän varhaisessa vaiheessa, on ollut väärä tai vähintäänkin liian optimistinen. Vaikka laki muuttui, sosiaalihuollon tuen tarpeessa olevat perheet eivät muuttuneet. Osa perheistä ei edes tunnista tuen tarvettaan, osa taas ei halua sosiaalihuollon viranomaisen puuttuvan perheen elämään. Tieto lapsen ja perheen sosiaalihuollon tuen tarpeesta tulee edelleen voittopuolisesti muun tahon tekemänä yhteydenottona tai ilmoituksena, eivätkä perheet hakeudu oma-aloitteisesti tuen piiriin.

Sosiaalihuoltolaki koetaan kentällä syystä tai toisesta vähemmän velvoittavana kuin lastensuojelulaki huolimatta siitä, että sääntely nojautuu lasten ja perheiden osalta erityisesti perustuslain 19 §:n 3 momenttiin. Sosiaalihuoltolaki turvaa lapselle ja perheelle oikeuden saada viipymättä lapsen kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömät oikea-aikaiset, oikeanlaiset ja riittävät sosiaalipalvelut. Sosiaalihuollon asiakkuudet näyttäytyvät asiakirjojen tasolla katkonaisina, vaikka niiden kokonaiskesto voi olla useita vuosia ennen kuin erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi siirtyy lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun piiriin. Asiakassuunnitelmia ei perustasolla aina laadita edes erityisen tuen tarpeessa olevalle lapselle ja dokumentointi on muutoinkin puutteellista. Sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa lapsella ei välttämättä ole edes omia asiakirjoja, vaan lasta koskevat asiat kirjataan huoltajan nimen alle. Sosiaalihuoltolain nojalla lasten kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi järjestettyjen sosiaalipalvelujen suunnitelmallisuus ja vaikuttavuus näyttäytyvät heikkona. Kuluneet seitsemän vuotta sosiaalihuoltolain voimaan tulon jälkeen ovat nähdäkseni osoittaneet, että sosiaalihuoltolaki siirsi vuoden 1984 lastensuojelulain aikaiset perhe- ja

lapsikohtaisen lastensuojelun ongelmat perustason sosiaalihuoltoon. ”Kehitys” kulki taaksepäin.

Sosiaalihuoltolaki, tai oikeammin sen lapsen edun vastaiset tulkin-
nat, ovat syynä sille, että päätin kirjoittaa uudistetun painoksen Lap-
sen suojelu -kirjasta. Lisäksi halusin kirjoittaa syvällisemmin jälki-
huollosta, jonka käsittely jäi hyvin ohueksi ensimmäisessä painok-
sessa monesta eri syystä. Olen uudistetussa painoksessa syventänyt
ja laajentanut kirjan sosiaalihuoltolakia koskevaa osuutta silmällä
pitäen nimenomaan lapsen etua sekä perus- ja ihmisoikeuksia. Lisäk-
si olen pyrkinyt selkiyttämään erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen
ja lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimenpiteiden tar-
peessa olevan lapsen eroa entisestään ja täsmentämään lastensuojelun
asiakkuuden alkamisen rajaa. Jälkihuoltoa koskevassa osiossa olen
pyrkinyt syväluotaamaan lastensuojelun jälkihuollon tarkoitusta,
tavoitteita ja sisältöä jälkihuoltoon oikeutettujen lasten ja nuorten
yksittäisiin tarpeisiin vastaavana tärkeänä tukimuotona. Uudistet-
tuun painokseen sisältyy myös aiempaa painosta enemmän hallinto-
tuomioistuinten oikeuskäytäntöä ja eduskunnan oikeusasiamiehen
kanslian antamia ratkaisuja, joiden valintaperusteena on ollut joko
tavoite tukea kirjassa esitettyä tulkintaa tai tieto päätöksessä tai rat-
kaisussa sovellettavaan sääntelyyn liittyvistä haasteista sosiaalihuollon
palvelujen järjestämisestä vastaavassa viranomaisessa. Noin puolella
lisääntynyt sivumäärä kertoo, että ensimmäinen painos tarkentui
myös muilta kuin edellä mainituilta osin.

Haasteena kirjaa kirjoittaessa on ollut sekä yhteisten käsitteiden
puuttuminen että käsitteiden merkityssisältöjen täsmentymättömyys.
Eri nimityksiä sosiaalihuoltolain mukaisille lapsille ja perheille tar-
koitetuille sosiaalipalveluille en edes lähtenyt kartoittamaan ja siksi
käytän kirjassa sosiaalihuoltolaki johdannaisia ilmaisuja. Erityisesti
suunnitelmissa oleva lastensuojelun kokonaisuudistus on aiheuttanut
omassa kuplassani keskustelua siitä, mitä lastensuojelu yhteen kirjoin-
tettuna tarkoittaa ja mitä erikseen kirjoitettu lasten suojelu kattaa.
Puhutaan myös lapsen suojelusta ja suojelun tarpeessa olevasta lapses-
ta. Koska käytän kirjassani kaikkia edellä mainittuja käsitteitä, pidän
tarpeellisena kertoa, miten itse edellä mainitut käsitteet ymmärrän.

Itselleni lastensuojelu yhteen kirjoitettuna tarkoittaa lapsi- ja
perhekohtaista lastensuojelua ja erikseen kirjoitettuna ehkäisevää las-

ten suojelua, joka on perustason toimijoiden vastuulla. Käytän tosin erikseen kirjoitettua käsitettä kuvaamaan myös koko lasten suojelemiseksi rakennettua palvelujärjestelmäämme. Sekä lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun että ehkäisevän lasten suojelun ytimessä on omassa ajattelussani suojelun tarpeessa oleva lapsi. Lapsen suojelu tarkoittaa minulle tehtävässään lapsia ja perheitä kohtaavan työntekijän vastuuta yksittäisen lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisesta ja sen varmistamisesta, että lapsi saa kehityksensä tai terveytensä kannalta välttämättömän suojelun. Lapsen suojelun ymmärrän laaja-alaisesti. Lapsen suojelu tarkoittaa minulle yhtäältä lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan 2 kappaleen mukaista lapsen oikeutta saada kehityksensä ja hyvinvointinsa kannalta välttämätön suojelu ja toisaalta sopimuksen 20 artiklassa turvattua lapsen oikeutta erityiseen suojeluun, jos hän ei voi elää perheensä kanssa ja olla vanhempansa hoidettavana.

Parhaimman hyödyn kirjasta saa, jos pystyy lukemaan pääjaksot I–X yhtenäisenä kokonaisuutena. Tällöin joutuu toki sietämään käsikirjalle tyypillistä toistoa, mutta samalla lasten suojelemiseksi rakennettu palvelujärjestelmämme ja sen yhteys perus- ja ihmisoikeuksiin hahmottuu kokonaisuutena, jonka valmius vastata lapsen suojelun tarpeeseen oikea-aikaisesti, oikeanlaisesti ja riittävästi on riippuvainen siitä, että kukin toimija kantaa oman vastuunsa lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisesta ja lapsen tarvitsemasta suojelusta.

Ajatus uudistetun painoksen kirjoittamisesta vahvistui ja hahmotui mielessäni vuoden 2021 alkupuolella. Onnekseni Alma Talentin sisältöpäällikkö Arja Lappeteläinen näytti vihreää valoa uudistetun painoksen kirjoittamiselle, jotta saatoin suunnitelmani toteuttaa. Kiitos siitä. Aloitin kirjoitusprojektin 4.10.2021 ja tuolloin Arja kertoi, että uudistetun painoksen kirjoittaminen on kokijoiden kertoman mukaan helpompaa kuin uuden kirjoittaminen, mutta silti työläämpää kuin mitä yleensä on suunniteltu. Hän totisesti tiesi, mistä puhui. Nyt projekti on onneksi saavuttanut pisteen, jolloin voin osoittaa kiitokset heille, joita ilman uudistettu painos ei olisi se, mikä se nyt on.

Ensimmäiseksi haluan sydämeni pohjasta kiittää kustannustoimitajaani Katja Kolulaa, joka aikaansa ja vaivojaan säästämättä varmisti sen, että kirja meni suunnitellussa aikataulussa painoon, vaikka urak-

ka oli oletettua laajempi ja työläämpi myös hänelle. Kiitos yhteistyöstä, tarkoista huomioistasi ja ennen kaikkea ajastasi Katja!

Lisäksi haluan kiittää SOS-Lapsikylän ehkäisevästä tuesta ja laadusta vastaavaa johtajaa Kati Palsasta siitä, että hän mahdollisti minulle kolmen kuukauden kirjoitusvapaan vuoden 2021 lopusta sekä VT Pasi Pollaria, joka sinä aikana sijaisti minua ja turvasi ansiokkaasti Lastensuojelun lakimiespalvelun toiminnan jatkuvuuden.

Kiitos kuuluu tämänkin painoksen osalta myös OTT Virve-Maria Toivoselle, joka omien kiireidensä keskellä löysi aikaa lukea ja kommentoida käsikirjoitusta. Kiitos ystävydestäsi, tuestasi, kannustuksestasi ja viisaista sanoistasi jälleen kerran Virve! Lisäksi haluan kiittää Oulun kaupungin lakimiehiä Anna Karjalaa ja Katri Mäkeä tekstiä rikastuttavista ja täsmentävistä kommenteista. Iso kiitos kuuluu myös SOS-Lapsikylän kehittämispäällikkö, VTM, väitöskirjatutkija Johanna Hedmanille, joka antoi lastensuojelun sosiaalityön raudanlujana ammattilaisena arvokkaan panoksensa kirjan sisältöön. En malta odottaa yhteistä projektiamme! Kiitos Johanna! Lisäksi haluan kiittää Helsingin kaupungin johtavaa sosiaalityöntekijää, VTM, psykoterapeutti Minna Maneliusta kollegoineen, YEE-hankkeen projektipäällikköä, YTT, sosiaalipsykologi Tanja Hirschovits-Gerziä ja THL:n erityisasiantuntijaa, YTM, OTK Jaana Tervoa jälkihuoltoa koskevan osuuden lukemisesta ja arvokkaista kommenteistanne.

Sydämellisen kiitoksen saa toki myös ystäväni Mari Terkomaa, jonka ansiosta kirjani kansi on myös lilan värisenä kaunis ja vaikuttava.

Omistan Lapsen suojele -kirjani 2., uudistetun painoksen Kansalliselle lapsistrategialle ja sen pääsihteerinä toimivalle ystävälleni VT Johanna Laisaarelle.

Helsingissä, 1. päivänä joulukuuta 2022

Mirjam Araneva

VT, lapsioikeuslakimies

Sisällys

ESIPUHE	V
LYHENTEET	XLIII
I PERUS- JA IHMISOIKEUDET LAPSEN SUOJELUSSA	1
1 Lyhyt johdanto perus- ja ihmisoikeuksiin	1
1.1 Perus- ja ihmisoikeudet lapsen suojelun ydinalueena	5
1.2 Lapsen oikeuksien sopimus lapsen suojelussa	8
1.2.1 Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet lapsen suojelussa	11
1.2.2 Muut lapsen oikeuksien sopimuksessa suojatut oikeudet lapsen suojelun ytimessä	21
1.3 Euroopan unionin perusoikeuskirjan 24 artikla ...	26
1.4 Euroopan ihmisoikeussopimus	27
1.5 Suomen perustuslain säännökset lapsen suojelussa	30
2 Viranomaisen menettelyä ja päätöksentekoa ohjaavat perustuslain säännökset	36
2.1 Suomen valtiosääntö	36
2.2 Oikeusvaltioperiaate ja julkisen toiminnan lainalaisuus	37
2.3 Vastuu virkatoiminnasta	38
2.4 Menettelylliset perusoikeudet, oikeusturva ja hyvä hallinto	41

2.5	Perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen	43
2.6	Julkisen vallan käyttö ja mahdollisuus antaa julkinen hallintotehtävä muulle kuin viranomaiselle	46
2.7	Merkittävän julkisen vallan käyttö	50
II	SOSIAALIHUOLTOLAKI JA LAPSEN SUOJELU	53
	Johdanto	53
1	Sosiaalihuoltolaki turvaa perustason tuen jokaiselle	58
1.1	Lain tarkoitus ja soveltamisala.....	58
1.2	Lain valinta ja lapsen etu.....	61
1.3	Sosiaalihuollon palvelutehtävä ja asiakkuus	64
1.4	Keskeiset periaatteet sosiaalihuollossa.....	67
1.5	Asiakkaan osallisuus sosiaalihuollon asiassa	70
1.6	Lapsen mielipiteen ja toivomusten selvittäminen ja huomioon ottaminen	72
1.7	Lapsen terveyden ja kehityksen turvaaminen yleisissä lasten ja perheiden palveluissa	75
1.8	Lapsi sosiaalihuollon asiakkaana.....	79
1.9	Erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi sosiaalihuollon asiakkaana.....	80
1.9.1	Lapsen vamma tai sairaus erityisen tuen tarpeen syynä	82
1.9.2	Kasvuolosuhteiden puute ja lapsen terveyden tai kehityksen vaarantuminen erityisen tuen tarpeen syynä.....	85
1.9.3	Lapsen edun ensisijaisuus ja sosiaalipalvelun oikea-aikaisuus, oikeanlaisuus ja riittävyys.....	87
2	Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet sekä kirjaamisvelvoite	89
3	Tuen tarpeet sosiaalihuollossa	94
3.1	Sosiaalipalveluun oikeuttavat tuen tarpeet.....	94
3.2	Jokapäiväisestä elämästä selviämiseen liittyvä tuen tarve	96
3.3	Asumiseen liittyvä tuen tarve	97
3.4	Taloudellinen tuen tarve	98

3.5	Tuki sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi	99
3.6	Lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuva tuen tarve	101
3.7	Äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvä tuen tarve	103
3.8	Lapsen tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvä tuen tarve	104
3.9	Päihde- tai mielenterveysongelman, muun sairauden tai vamman aiheuttamaan toimintakyvyn alenemaan liittyvä tuen tarve	106
3.10	Fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvä tuen tarve	108
3.11	Tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukeminen	109
4	Tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut	109
4.1	Hyvinvointialueen järjestämävastuuseen kuuluvat sosiaalipalvelut	109
4.2	Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus	111
4.2.1	Sosiaalityö	111
4.2.2	Sosiaaliohjaus	113
4.3	Lapsiperheiden peruspalvelut	114
4.3.1	Perhetyö	114
4.3.2	Lapsiperheiden oikeus kotipalveluun	117
4.3.3	Kasvatus- ja perheneuvonta	119
4.3.4	Muut sosiaalipalvelut	121
4.4	Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta	122
4.5	Perhekeskustoiminta	126
4.6	Päihde- ja mielenterveystyö sekä sosiaalinen kuntoutus osana lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamista	129
4.6.1	Päihdetyö	129
4.6.2	Mielenterveystyö	131
4.6.3	Sosiaalinen kuntoutus	132
4.7	Sosiaalipäivystys	134

5	Yhteydenotto ja ilmoitus sosiaalihuollon tuen tarpeen arvioimiseksi	135
5.1	Viranomaisen neuvonta- ja opastamisvelvollisuus	135
5.2	Sosiaalihuoltolain 35 §:n ja lastensuojelulain 25 §:n välinen suhde.....	136
5.3	Sosiaalihuoltolain 35 §:n 1 momentin mukainen ohjaus tai yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi	139
5.4	Lastensuojelulain 25 a §:n mukainen yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi	141
5.5	Sosiaalihuoltolain 35 §:n 2 momentin mukainen ilmoitus	142
5.6	Lastensuojelulain 25 §:n 1 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus lasta koskevassa asiassa	144
6	Kiireellinen avun tarve ja palvelutarpeen arviointi	147
6.1	Kiireellisen avun tarpeen arviointi.....	147
6.2	Palvelutarpeen arviointi ja sen laajuus	149
6.2.1	Lapsen palvelutarpeen arvioinnin laajuus ja lapsen oikeus riittäviin sosiaalipalveluihin	151
6.2.2	Palvelutarpeen arvioinnin aloittaminen ja arvioinnin tekijän pätevyys	157
6.2.3	Palvelutarpeen arvioinnin tekeminen ja asiakkaan osallisuus	159
6.2.4	Palvelutarpeen arvioinnin kannalta merkityksellisen tiedon hankkiminen	161
6.2.5	Palvelutarpeen arvioinnin sisältö ja palvelujen järjestäminen	163
6.2.6	Palvelutarpeen arvioinnin loppuun saattaminen.....	166
6.3	Lastensuojelullisen näkökulman huomioiminen palvelutarpeen arvioinnissa	168
7	Asiakassuunnitelma	171
8	Omatyöntekijä.....	173

9	Viranomaisten välinen yhteistoiminta	
	sosiaalihuollossa	175
9.1	Ilmoitus muulle viranomaiselle asiakkaan tuen tarpeesta	175
9.2	Monialainen yhteistyö	178
9.3	Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä rikosseuraamusalan henkilöstön velvoite selvittää asiakkaan hoidossa olevan henkilön tilanne.....	182
10	Sosiaalihuoltoa koskeva päätöksenteko ja toimeenpano	186
10.1	Yleistä.....	186
10.2	Päätöksenteko ja päätöksen toimeenpano sosiaalihuollossa.....	188
10.3	Hoidon ja huolenpidon turvaavat päätökset.....	193
11	Muutoksenhaku, todisteellinen tiedoksianto ja täytäntöönpanomääräys	194
III	HALLINTORAJAT YLITTÄVÄ VASTUU LAPSEN KEHITYKSESTÄ JA HYVINVOINNISTA.....	197
1	Ennaltaehkäisevä tuki ja varhainen puuttuminen osana lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin suojelua	197
1.1	Julkisen vallan yhteinen vastuu lapsen suojelusta .	197
1.2	Ehkäisevä lasten suojelu	199
2	Terveydenhuolto	203
3	Varhaiskasvatus	207
4	Oppilas- ja opiskelijahuolto	208
5	Yleiset lapsiperheiden sosiaalipalvelut.....	211
IV	PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA LASTENSUOJELULAIN 26 §	213
1	Lapsi yleis- ja erityislain rajapinnalla.....	213
2	Arvio oppilas- ja opiskelijahuollon keinojen riittävydestä	217
3	Lapsen mahdollisen kiireellisen lastensuojelun tuen tarpeen arviointi	220
4	Ratkaisu lapsen palvelutarpeen arvioinnin aloittamisesta ja sen laajuudesta	221

5	Lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimenpiteiden tarpeen arviointi	227
5.1	Menettelyä koskevat yleiset säännökset	227
5.2	Palvelutarpeen arviointia koskevat merkinnät.....	230
5.3	Palvelutarpeen arvioinnin kohteet	231
5.4	Palvelutarpeen arviointia varten hankittava selvitys	234
5.5	Lapsen osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteuttaminen palvelutarpeen arvioinnissa	237
5.6	Sosiaalihuoltolain 41 §:n (710/1982) mukainen määräys asuntoon pääsemisestä sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi	239
6	Hallintokuntien välinen yhteistyö ja apu palvelutarpeen arvioinnin aikana	243
6.1	Monialainen yhteistyö	243
6.2	Tuomioistuimen lupa lapsen tutkimiseen.....	246
6.3	Muu viranomaisten välinen yhteistoiminta palvelutarpeen arvioinnin aikana.....	248
6.4	Muita lapsen palvelutarpeen arvioinnissa huomioitavia seikkoja	250
7	Lapsen tasapainoinen kehitys ja terveys suojelun kohteena	252
7.1	Perus- ja ihmisoikeudet lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin suojana.....	252
7.2	Lapsen kehityksen tai terveyden oikea-aikainen, oikeanlainen ja riittävä suojelu	253
8	Lastensuojelulain 27 §:ssä säädettyjen lastensuojelun asiakkuuden edellytysten huomioiminen palvelutarpeen arvioinnissa	257
9	Palvelutarpeen arvioinnista tehtävä yhteenveto	259
V	LASTENSUOJELUN ASIAKKUUDEN ALKAMISEN EDELLYTYKSISTÄ	261
1	Lastensuojelulaki lapsen kehityksen ja terveyden suojana	261

2	Kiireellinen lastensuojelun tukitoimenpiteiden tarve ja palvelujen järjestäminen palvelutarpeen arvioinnin aikana	264
3	Lastensuojelun asiakkuuden syyperusteista.....	266
4	Lastensuojelun asiakkuuden alkamisen edellytykset.....	270
5	Menettely lastensuojelun asiakkuuden aikana.....	273
VI LASTENSUOJELULAIN TARKOITUS JA KESKEISET PERIAATTEET		
	PERIAATTEET	277
1	Lastensuojelulain tarkoitus	277
2	Vastuu lapsen kehityksestä ja hyvinvoinnista	280
3	Lastensuojelun keskeiset periaatteet	282
3.1	Yleistä.....	282
3.2	Lapsen suotuisan kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen ja tuki lapsen kasvatustehtävään	283
3.3	Lapsen edun ensisijaisuus.....	285
3.4	Hienovaraisuuden vaatimus lastensuojelussa	291
3.5	Avohuollon tukitoimenpiteiden ensisijaisuus	293
3.6	Lapsen sijaishuollon viivytyksetön järjestäminen..	295
3.7	Tavoite perheen jälleenyhdistämisestä	297
VII LAPSEN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUS LASTENSUOJELUSSA		
	LASTENSUOJELUSSA	301
1	Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuus lapsen perus- ja ihmisoikeutena	301
2	Lapsen huoltajan, vanhemman tai muun lapsesta huolehtivan henkilön oikeudellinen asema	303
3	Lapsen mielipiteen selvittäminen ja huomioon ottaminen	305
3.1	Lapsen mielipiteen selvittäminen ja huomioon ottaminen lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutettaessa ja järjestettäessä.....	305
3.2	Lapselle mielipiteen selvittämisen yhteydessä annettava tieto	310
3.3	Menettely lapsen mielipidettä selvitettäessä.....	313
3.4	Lapsen mielipiteen selvittämistä koskeva dokumentointi.....	317

3.5	Lapsen mielipiteen huomioon ottaminen.....	318
3.6	Lapsen mielipiteen selvittämättä jättäminen.....	319
3.7	Lapsen mielipiteen selvittäminen ennen kiireellistä sijoitusta.....	321
4	Lapsen henkilökohtainen tapaaminen	322
4.1	Lapsen henkilökohtainen tapaaminen lastensuojelun lapsilähtöisyyden takeena	322
4.2	Yhteistoiminta huoltajan kanssa lapsen henkilökohtaisesta tapaamisesta sovittaessa	325
4.3	Lapsen tapaaminen ilman huoltajan suostumusta ja tiedon antamatta jättäminen	326
4.4	Velvollisuus antaa sijaishuollossa olevalle lapselle tietoja ja mahdollisuus keskusteluun	329
5	Kaksitoista vuotta täyttäneen lapsen kuuleminen ja muu prosessipuhevalta	331
5.1	Lapsen mielipiteen selvittämisen ja kaksitoista vuotta täyttäneen lapsen kuulemisen erot.....	331
5.2	Kaksitoista vuotta täyttäneen lapsen kuulemista koskeva sääntely.....	333
5.3	Kuulemismenettely kaksitoista vuotta täyttäneellä lasta kuultaessa.....	335
5.4	Kaksitoista vuotta täyttäneen lapsen lastensuojelulain 21 §:n mukainen puhevalta.....	338
5.5	Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän velvollisuus avustaa ja ohjata lasta puhevallan käytössä	340
6	Edunvalvojan hakeminen ja määrääminen huoltajan sijaan	341
6.1	Huoltajan tehtävät ja oikeus käyttää lapsen puolesta puhevaltaa.....	341
6.2	Edunvalvojan hakemisen ja määräämisen edellytykset	342
6.3	Edunvalvojan hakeminen.....	346
6.4	Edunvalvojaksi esitetyn henkilön sopivuuden arviointi ja lapsen mielipide	348
6.5	Edunvalvojan tehtävästä.....	350
6.6	Hallintotuomioistuimen määräämä edunvalvoja..	352

VIIILAPSEN HUOLTO JA OIKEUS PÄÄTTÄÄ LAPSEN HENKILÖKOHTAISISTA ASIOISTA	353
1 Lapsen tosiasiallinen huolto ja vastuu lapsen kehityksestä ja hyvinvoinnista	353
1.1 Lapsen huoltoa koskevan sääntelyn huomioon ottaminen viranomaistoiminnassa.....	353
1.2 Lapsen tosiasiallinen huolto	355
2 Lapsen oikeudellinen huolto ja huoltajan tehtävät	358
2.1 Huoltajan oikeus päättää lapsen asioista, edustaa lasta ja käyttää lapsen puolesta puhevaltaa.....	358
2.2 Huoltajien yhteistoimintavelvoite ja siitä poikkeaminen	362
3 Lapsen huollosta sopiminen ja päättäminen	366
3.1 Lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevat sopimukset ja niiden vahvistaminen	366
3.2 Lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevien asioiden käsittely tuomioistuimessa.....	369
4 Lapsenhuoltolain mukainen sopimus ja tuomioistuimen päättös sijais- tai jälkihuollossa olevan lapsen asiassa....	370
4.1 Sopimus lapsen huollosta ja oikeudesta lasta koskevaan salassa pidettävään tietoon.....	370
4.2 Tuomioistuimen päätös lapsen oikeudesta tavata lapselle erityisen läheistä henkilöä	373
5 Lapsen vanhemman oikeudellinen asema	377
IX MONIAMMATILLINEN ASiantuntemus LAPSI- JA PERHEKOHTAISessa LASTENSUOJELUSSA	379
1 Lapsen suojelu moniammatillisena yhteistyönä	379
2 Lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa tarvittavan asiantuntemuksen turvaaminen	381
2.1 Moniammatillisen tuen järjestäminen hallintokuntien välisellä yhteistoiminnalla	381
2.2 Oikeudellisen asiantuntemuksen turvaaminen	382
2.3 Lausunto- ja tietopyynnöt ja moniammatillinen yhteistyö	383

3	Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä ja sen tehtävät	385
3.1	Lastensuojelun tukiryhmästä moniammatilliseen asiantuntijaryhmään	385
3.2	Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työ- ja apuvälineenä	386
3.3	Salassapidettävän tiedon luovuttaminen moniammatillisen asiantuntijaryhmän jäsenille....	389
3.4	Asianosaisten läsnäolo moniammatillisen asiantuntijaryhmän kokouksessa	391
3.5	Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä lausunnon antajana.....	392
4	Systeeminen lastensuojelu ja muu tiimityöskentely lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa	394
5	Terveydenhuollon erityiset velvollisuudet lastensuojelussa	398
5.1	Lastensuojelulain ja terveydenhuoltolain mukaiset velvoitteet	398
5.2	Terveydenhuollon ja lastensuojelun vastuun jakautumisen arviointiin vaikuttavista seikoista....	399
5.3	Lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen oikeudesta saada terveydenhuollon palvelut viipymättä.....	401
X	LASTENSUOJELULAIN MUKAISET PALVELUT JA TOIMENPITEET	405
1	Lapsen kehitys ja terveys suojelun kohteena	405
1.1	Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu ja syyt tuen tarpeelle	405
1.2	Lasta koskevan tiedon kirjaaminen ja hankkiminen	408
1.3	Syy-yhteyden osoittaminen syyn ja lapsen kehitykselle tai terveydelle aiheutuvan vahingollisen vaikutuksen välillä	410
2	Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä	411

3	Lastensuojelulain 30 §:n mukainen	
	asiakassuunnitelma	413
3.1	Asiakassuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet.....	413
3.2	Menettelystä asiakassuunnitelmaa laadittaessa.....	416
3.3	Asiakassuunnitelman tarkistaminen	418
3.4	Asiakassuunnitelmaneuvoittelun järjestäminen ja osallistujat.....	420
3.5	Asiakassuunnitelman sisältö	422
3.5.1	Avohuollon asiakkaana olevan lapsen asiakassuunnitelma	422
3.5.2	Huostaanotetun lapsen asiakassuunnitelma	424
3.5.2.1	Lapsen yhteydenpito-oikeuden toteuttamisesta sopiminen ja velvollisuus tehdä päätös	427
3.5.2.2	Perheen jälleenyhdistämisen tavoitteen huomioiminen asiakassuunnitelmassa	428
3.5.2.3	Huostaanotetun lapsen asiakassuunnitelman täydentäminen hoito- ja kasvatussuunnitelmalla	431
3.5.3	Huostaanotetun lapsen vanhemmalle vanhemmuuden tukemiseksi laadittava asiakassuunnitelma	433
3.5.4	Jälkihuollossa olevan lapsen tai nuoren asiakassuunnitelma	435
4	Lastensuojelun avohuolto	437
4.1	Avohuollon tukitoimenpiteiden ensisijaisuus	437
4.2	Avohuollon tukitoimenpiteen järjestäminen ja toteuttaminen.....	440
4.3	Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteiden valinta ja tarkoitus	442
4.4	Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuu ja tehtävät	444
4.5	Avohuollon tukitoimenpiteiden ja lapsen tuen tarpeen vastaavuus	446

4.6	Toimeentulon ja asumisen turvaaminen.....	448
4.7	Lastensuojelulain 36–37 a §:n nojalla järjestettävät avohuollon tukitoimenpiteet	451
4.8	Lastensuojelulain 7 luvun mukainen tuki sijais- ja jälkihuollossa.....	456
5	Kiireellinen avohuollon tukitoimi	458
5.1	Tarkoitus ja tavoitteet	458
5.2	Suostumus kiireelliseen avohuollon tukitoimenpiteen järjestämiseen.....	460
5.3	Lapsen sijoittaminen yksin kiireellisenä avohuollon tukitoimenpiteenä	461
5.4	Kiireellisen avohuollon tukitoimenpiteen sopivuus, riittävyys ja mahdollisuus	463
5.5	Kiireellisen avohuollon tukitoimenpiteen merkitys huostaanoton edellytysten arvioinnissa ..	464
6	Kiireellinen sijoitus	466
6.1	Huostaanoton syystä lapselle aiheutuva välitön vaara ja kiireellisen sijoituksen edellytykset.....	466
6.2	Kiireellistä sijoitusta koskeva päätös	471
6.2.1	Asiaan osallisten mielipiteen selvittäminen.....	471
6.2.2	Kiireellistä sijoitusta koskevan päätöksen perustelu ja muu sisältö	473
6.2.3	Kiireellisen sijoituksen täytäntöönpano....	475
6.3	Kiireellisen sijoituksen jatkamista koskeva päätös..	476
6.4	Kiireellisen sijoituksen lopettamista koskeva päätös ja raukeaminen	478
6.5	Kiireelliseen sijoitukseen ja sen jatkamiseen liittyvien määräaikojen laskeminen	479
7	Velvollisuus lapsen huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen	482
7.1	Huostaanotto ja perus- ja ihmisoikeuksien oikeudenmukainen tasapaino	482
7.2	Menettelylliset perusoikeudet, oikeusturva ja hyvän hallinnon vaatimukset	484
7.3	Huostaanoton voimassaolo ja perheen jälleenyhdistämisen tavoite.....	485

7.4	Huostaanoton ja sijaishuoltoon sijoittamisen edellytykset	487
7.4.1	Lastensuojelulain 40 §:n rakenne ja pakottavuus.....	487
7.4.2	Huostaanoton syyperusteet	489
7.4.2.1	Kasvuolosuhde, lapsen huolenpidon puute tai lapsen käyttäytyminen huostaanoton syynä.....	489
7.4.2.2	Syy-yhteyden osoittaminen huostaanoton syyn ja vaikutuksen välillä	492
7.4.3	Avohuollon tukitoimenpiteen sopimattomuus, riittämättömyys tai mahdottomuus.....	495
7.4.4	Sijaishuollon lapsen edun mukaisuus.....	497
8	Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle ja läheisverkoston kartoittaminen	501
8.1	Lapsen läheisverkoston kartoittaminen	501
8.2	Lapsen tilannetta koskevan ratkaisun lapsen edun mukaisuus, asian selvittäminen ja kartoituksen kohteena olevan henkilön asema	505
8.3	Lapsen läheisverkoston kartoittaminen lapsen ihmissuhteiden jatkuvuuden turvaamiseksi	509
8.4	Sopimus tai päätös lapsen huollosta ja asumisesta	511
8.5	Lapsen huoltajaksi ryhtyneen henkilön taloudellinen tukeminen lapsen hoidon ja kasvatuksen turvaamiseksi	514
8.5.1	Sovellettavan lain valinnasta	514
8.5.2	Lapsen hoidon ja kasvattamisen turvaamiseksi maksettava taloudellinen tuki	516
8.6	Yksityinen sijoitus.....	518
9	Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimenpiteenä ja sijaishuollon järjestäminen	521
9.1	Kodin ulkopuolisen sijoituksen järjestäminen	521

9.2	Lapsen sijoittaminen avohuollon tukitoimenpiteenä	523
9.2.1	Lapsen sijoittaminen avohuollon tukitoimenpiteenä yhdessä vanhemman tai muun hoito- ja kasvatusvastuussa olevan kanssa	523
9.2.2	Lapsen sijoittaminen yksin avohuollon tukitoimenpiteenä	526
9.2.3	Asianosaisten suostumus avohuollon sijoituksen järjestämisen ja jatkamisen edellytyksenä.....	530
9.2.4	Yksin lapseen kohdistuvan avohuollon sijoituksen jatkamisen edellytysten arviointi	533
9.2.5	Lapsen ja huoltajan oikeudellinen asema avohuollon sijoituksen aikana	534
9.3	Lapsen sijaishuollon järjestäminen kodin ulkopuolella	536
9.3.1	Lapsen sijaishuolto ja julkinen hallintotehtävä	536
9.3.2	Sijaishuollon järjestämistavan ja sijaishuoltopaikan valinta	540
9.3.2.1	Perhehoito	544
9.3.2.2	Laitoshuolto.....	550
9.3.2.3	Muu lapsen tarpeiden edellyttämä tapa järjestää lapsen sijaishuolto	551
9.3.2.4	Lapsen väliaikainen sijoittaminen vanhempansa tai muun huoltajan luokse.....	555
10	Sijaishuollossa olevan lapsen huolto	556
10.1	Lapsen oikeudellinen huolto – vastuu ja päätäntävalta lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisesta	556
10.2	Lapsen tosiasiallinen huolto – lapsen hoitoa ja kasvatusta koskeva yhteistyö sijaishuollon aikana .	560
10.3	Sijaishuollossa olevan lapsen oikeudellisen ja tosiasiallisen huollon toteuttaminen.....	562

10.4	Sijaishuollossa olevan lapsen nimi, kansalaisuus ja uskonto.....	565
10.5	Oikeus päättää lapsen henkilöä koskevista asioista sijaishuollon aikana.....	569
10.5.1	Hyvinvointialue lapsen ”julkisena huoltajana”	569
10.5.2	Sijaishuollossa olevan lapsen terveydenhuollosta, opetuksesta ja muista merkittävistä asioista päättäminen.....	572
10.5.3	Huoltajan ja lapsen mielipiteen selvittäminen ja huomioon ottaminen lapsen terveydenhuollosta ja opetuksesta päätettäessä	577
10.6	Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuu perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta ..	579
10.7	Lapsen huollon uskominen perhehoitajalle	581
11	Sijaishuollossa olevan lapsen yhteydenpito-oikeus.....	583
11.1	Lapsen yhteydenpito-oikeus perus- ja ihmisoikeutena	583
11.2	Ihmissuhteet ja yhteydenpito sijaishuollon aikana	584
11.2.1	Yhteydenpito-oikeus ja lapsen mielipiteen merkitys	584
11.2.2	Lapsen kehityksen kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet lapsen oikeutena	587
11.2.3	Velvoite tukea ja edistää lapsen yhteydenpito-oikeuden toteutumista	589
11.3	Lapsen edun mukaisen yhteydenpidon arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja	593
11.3.1	Lapsen yhteydenpito-oikeuden vaihtoehtoisten toteuttamistapojen vertailu lapsen edun näkökulmasta	593
11.3.2	Ihmissuhteiden turvaaminen osana lapsen huolenpitoa ja tavoite perheen jälleenyhdistämisestä	595

11.3.3	Sijaishuoltopaikan hoito ja kasvatustehtävän sujuvuuden huomioiminen.....	597
11.3.4	Lapsen yhteydenpito-oikeuden yksilöllinen arviointi	598
11.4	Lapsen sijaishuoltopaikan etäisyys.....	599
11.5	Lapsen yhteydenpito-oikeuden toteuttamisesta sopiminen asiakassuunnitelmassa.....	600
11.6	Lapsen yhteydenpito-oikeuden toteuttamisesta päättäminen.....	604
11.6.1	Lapsen erityinen perus- ja ihmisoikeus julkisen vallan käytön kohteena	604
11.6.2	Menettelyllisten perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumisen turvaaminen..	606
11.6.3	Lapsen etu ensisijaisena ratkaisukriteerinä lapsen yhteydenpito-oikeutta koskevassa asiassa.....	608
11.7	Sijaishuoltopaikan säännöt ja käytännöt ja lapsen yhteydenpito-oikeuden toteuttaminen	609
12	Lapsen yhteydenpito-oikeuden rajoittaminen.....	611
12.1	Perus- ja ihmisoikeus rajoituksen kohteena	611
12.2	Lapsen yhteydenpidon rajoittaminen	613
12.2.1	Hyväksyttävä ja lakiin perustuva syy lapsen yhteydenpito-oikeuden rajoittamisen edellytyksenä	613
12.2.2	Perheen jälleenyhdistämisen tavoitteen huomioiminen lapsen yhteydenpitoa rajoitettaessa	616
12.2.3	Perus- ja ihmisoikeuslähtöinen harkinta yhteydenpito-oikeutta rajoitettaessa	618
12.3	Lapsen yhteydenpidon rajoittamisen edellytykset..	619
12.3.1	Yhteydenpidon rajoittaminen sijaishuollon tarkoituksen ja huolenpitotehtävän turvaamiseksi	619
12.3.1.1	Asiakirjoista ilmenevä sijaishuollon tarkoitus vaaran kohteena.....	620

12.3.1.2	Yhteydenpidosta sijaishuollon tarkoitukselle johtuva vaara ja lapsen tosiasiallisen huollon turvaaminen rajoitusperusteena ...	624
12.3.2	Yhteydenpidon rajoittaminen lapsen hengen, terveyden, kehityksen tai turvallisuuden turvaamiseksi.....	627
12.3.2.1	Lapsen reagointi tai oirehdinta yhteydenpidon rajoittamisen syynä.....	630
12.3.2.2	Vanhemman tai muun läheisen henkilön menettely yhteydenpidon rajoittamisen syynä	632
12.3.3	Yhteydenpidon rajoittaminen muun henkilön turvallisuuden vuoksi	633
12.3.4	Yhteydenpidon rajoittaminen ja lapsen vastustus	634
12.4	Yhteydenpidon rajoittamisen tavat.....	636
12.5	Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös	640
13	Huostassapidon kesto ja lopettaminen	641
13.1	Perheen jälleenyhdistäminen tavoite ja huostassapidon edellytysten olemassaolon tarkistaminen perus- ja ihmisoikeutena.....	641
13.2	Lapsen huostaanoton voimassaolo ja tavoite perheen jälleenyhdistämisestä	643
13.3	Huostassapidon lopettamisen edellytysten arviointi ja velvollisuus tehdä valituskelpoinen hallintopäätös	645
13.4	Huostassapidon ja sijaishuollon lastensuojelulain 40 §:n mukaisen tarpeen päättymisen huostassapidon lopettamisen syynä	647
13.4.1	Huostassapidon lopettamisen edellytysten selvittäminen ja arviointi	647
13.4.2	Huostaanoton syyperusteen olemassaolon arviointi	649
13.4.3	Huostaanoton avohuoltoon liittyvän edellytyksen olemassaolon arviointi.....	651

13.4.4	Arvio sijaishuollon lapsen edun mukaisuudesta	653
13.5	Huostassapidon lopettamista koskeva päätös ja sen täytäntöönpano.....	655
13.6	Lapsen etu sijaishuollon jatkamisen perusteena....	656
13.6.1	Lapsen edun korostettu ensisijaisuus huostassapidon lopettamisen edellytyksiä arvioitaessa	656
13.6.2	Sijaishuollon kesto.....	658
13.6.3	Lapsen ja sijaishuoltoa antavan välillä vallitsevan kiintymyssuhteen laatu	663
13.6.4	Lapsen ja hänen vanhempiansa välinen kanssakäyminen.....	665
13.6.5	Lapsen mielipide	667
14	Jälkihuolto	668
14.1	Jälkihuollon tarkoitus ja sisältö sekä työntekijän kelpoisuusvaatimukset	668
14.2	Lapsen edun mukainen huolenpito ja jälkihuollon tuen riittävyys	674
14.3	Lapsen ja nuoren oikeus jälkihuoltoon ja harkinnanvarainen jälkihuolto	677
14.4	Jälkihuollon asiakassuunnitelma	680
14.4.1	Menettelystä jälkihuoltoa suunniteltaessa	684
14.4.2	Jälkihuollon sisältö.....	687
14.4.2.1	Jälkihuollon asiakassuunnitelma jälkihuollon sisällön määrittäjänä..	687
14.4.2.2	Jälkihuoltona järjestettävät palvelut, tukitoimenpiteet ja erityinen tuki ja apu	690
14.4.2.3	Ihmissuhteiden ylläpito ja tukeminen jälkihuollon tukitoimenpiteenä.....	697
14.4.2.4	Asumisen ja toimeentulon turvaaminen jälkihuollossa.....	702
14.5	Jälkihuollon järjestämistä tai järjestämättä jättämistä koskeva päätös ja muutoksenhaku.....	705

14.6	Jälkihuollon päättyminen.....	709
14.7	Itsenäistymisvarat.....	712
14.7.1	Itsenäistymisvarojen kartuttaminen ja taloudellinen tuki itsenäistymiseen	712
14.7.2	Itsenäistymisvarojen käyttötarkoitus	714
14.7.3	Itsenäistymisvarojen maksaminen, päätöksenteko ja selvityksen antaminen ..	715

XI LASTENSUOJELUASIAN VALMISTELU JA

PÄÄTÖKSENTEKO	719
1 Hallintoasian vireille tulo lastensuojelussa ja asian käsittely	719
1.1 Menettelylliset perusoikeudet ja oikeusturva	719
1.2 Käsittelyvelvollisuus ja viivytyksetön käsittely lastensuojeluasiassa	721
2 Hallintoasian vireille tulo ja asianosaisuus	723
2.1 Varsinaiset asianosaiset lastensuojeluasiassa	723
2.2 Asiaan osalliset lastensuojelussa.....	725
2.3 Asiaan osallisen oikeus vaatia päätöstä yhteydenpidosta lapseen	728
3 Tulkitseminen ja kääntäminen	729
3.1 Tulkitseminen ja kääntäminen asiaan osallisen oikeusturvan takeena	729
3.2 Tulkitsemiseen ja kääntämiseen oikeutetut.....	731
3.3 Tulkitsemisen ja kääntämisen käsitteet ja tarkoitus	732
3.4 Tulkitseminen ja kääntäminen asian selvittämiseksi tai asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi.....	734
4 Avustaja tai asiamies hallintoasiassa	736
4.1 Oikeus käyttää avustajaa tai asiamiestä hallintoasiassa oikeusturvan takeena.....	736
4.2 Asiamiehen ja avustajan tehtävä ja salassapitovelvollisuus	738
4.3 Asiamiehelle tai avustajalle määrättävä esiintymiskielto.....	740
4.4 Asianosaisen tai asiaan osallisen tukihenkilö.....	742

4.5	Lainopillisen koulutuksen vaatimus hallintotuomioistuimessa	743
4.6	Kaksitoista vuotta täyttäneen lapsen oikeus käyttää asiamiestä tai avustajaa.....	744
5	Lastensuojeluasian valmistelua ja päätöksentekomenettelyä ohjaava sääntely.....	746
5.1	Hallinnon oikeusperiaatteet lastensuojelu- viranomaisen menettelyn ohjenuorana.....	746
5.2	Lastensuojeluasia ja hallintolain 6 luvun säännökset asian selvittämisestä	752
5.2.1	Lastensuojeluasian valmistelu ja selvittäminen.....	752
5.2.2	Monialainen yhteistyö ja virallisperiaate...	755
5.2.3	Selvittämisvelvollisuus ja selvittämisvastuun jakautuminen	758
5.2.3.1	Korostunut huolellisuusveloite ja hallinnon oikeusperiaatteet lastensuojeluasiassa.....	759
5.2.3.2	Asiaan osallisen selvittämis- ja myötävaikutusvelvollisuus	761
5.2.3.3	Asianosaisen velvollisuus ja oikeus toimittaa selvitystä vireillä olevassa asiassa	762
5.3	Lausunto- ja selvityspyynnöt ja niiden yksilöinti..	764
5.4	Asiakirjan täydentämistä, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten asetettava määräaika	767
5.4.1	Määräaika hallinnon tehokkuuden takeena.....	767
5.4.2	Määräajan harkinnanvarainen pituus ja sen jatkaminen	768
5.4.3	Määräajan noudattamatta jättäminen ja asian ratkaiseminen.....	770
5.5	Palveluperiaate viranomaisessa ja velvollisuus neuvoa asianosaisia hallintotoiminnassa	771

6	Lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevan asian valmistelu	774
6.1	Lastensuojelulain 41 §:n mukainen valmistelu	774
6.2	Oikeudellinen asiantuntemus ja monialainen asiantuntija-apu valmistelun tukena.....	776
6.2.1	Oikeus pyytää lausuntoja ja muita tietoja	779
6.2.1.1	Asiakkaan ja asianosaisen tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus	779
6.2.1.2	Lastensuojelulain 41 §:n 2 momentin mukainen lausuntopyyntö	781
6.2.1.3	Sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:n mukainen tieto/selvityspyyntö	784
6.2.2	Lausunnot ja selvitykset lapsen asian riittävän selvittämisen takeena	788
6.2.3	Monialaisen asiantuntemuksen ja tiedon huomioiminen lastensuojeluasian valmistelussa	790
6.3	Läheisverkoston kartoittaminen ennen kodin ulkopuolista sijoitusta	792
6.4	Lapsen terveydentilan tutkiminen huostaanottoa valmisteltaessa	794
7	Päätöksenteon kannalta merkityksellinen tieto	795
7.1	Lapsen lastensuojelun asiakaskertomukset ja asiakassuunnitelmat	795
7.2	Sovellettava lainsäädännös asian valmistelun ja selvittämisen ohjenuorana.....	798
7.3	Asiakirjaselvityksen asiallinen ja ajallinen yhteys ratkaistavana olevaan asiaan	802
7.4	Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän yhteenveto lapsen sosiaalihuollon asiakkuudesta ..	805
7.5	Avoin ja näkyvä valmistelu.....	807
8	Huostaanoton edellytysten selvittäminen.....	809
8.1	Lastensuojelulain 40 §:n sisältö ja velvoittavuus...	809
8.2	Huostaanoton syyperusteet	811

8.2.1	Kasvuolosuhteesta tai lapsen huolenpidon puutteesta johtuva vakavan vaaran uhka lapsen kehitykselle tai terveydelle	811
8.2.2	Lapsen omasta käyttäytymisestä aiheutuva vakava vaara lapsen kehitykselle tai terveydelle.....	813
8.2.3	Lastensuojellinen huoli lastensuojelun toimenpiteiden syynä	817
8.3	Avohuollon tukitoimenpiteiden sopimattomuus, riittämättömyys tai mahdottomuus selvityksen kohteena	821
8.4	Sijaishuollon lapsen edun mukaisuus	824
9	Sijaishuollon järjestämistavan ja sijaishuoltoapaikan sopivuuden selvittäminen	827
9.1	Sijaishuoltoapaikan valinnan näkyvä ja avoin arviointi.....	827
9.1.1	Sijaishuollon järjestämistavan valinta ja asianosaisten mielipiteen huomioon ottaminen valmistelussa	830
9.1.2	Sijaishuoltoapaikan sopivuuden arviointi ja julkinen hallintotehtävä.....	833
9.2	Lapsen sisarussuhteiden ja muiden ihmissuhteiden jatkuvuuden turvaaminen sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiminen sijaishuoltoapaikan valinnassa.....	836
9.3	Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän selvitys sijaishuoltoapaikan sopivuudesta lapselle ...	839
10	Lapsen yhteydenpidon rajoittamista koskevan asian valmistelu	841
10.1	Lapsen yhteydenpito-oikeus erityisenä perus- ja ihmisoikeutena	841
10.2	Lapsen yhteydenpidon rajoittamista koskevat edellytykset ja niiden selvittäminen.....	843
10.3	Henkilön tai henkilöiden yksilöinti ja määrääjän sekä rajoittamisen tavan ja laajuuden harkinta.....	845

11 Lapsen huostassapidon lopettamista koskevan asian vireille tulo ja valmistelu	847
11.1 Huostassapidon lopettamista koskevien edellytysten arviointi viran puolesta tai hakemuksesta.....	847
11.2 Huostassapidon lopettamisen edellytysten selvittäminen ja näytön hankkiminen	850
12 Erillinen päätösesitys tai -ehdotus valmistelun lopputuloksena.....	853
12.1 Valmistelun ja päätöksenteon erillisyys ja kuulemisen merkitys.....	853
12.2 Erillinen päätösesitys tai -ehdotusasiakirja.....	855
12.3 Toimenpiteen oikeudellisten edellytysten arviointi lastensuojelullisesta näkökulmasta.....	858
13 Kuulemismenettely	860
13.1 Hallinto- ja lastensuojelulain säännökset ennakkollisena oikeusturvan takeena	860
13.2 Oikeus tulla kuulluksi – käsitteet, tarkoitus ja menettely	862
13.2.1 Kuulemismenettelyyn liittyvät käsitteet ja tarkoitus	862
13.2.2 Kuulemisen ajankohta ja menettelytavat ..	864
13.3 Kuulemisesta ilmoittaminen ja kuulemisen kohteena olevat asiakirjat	867
13.3.1 Kuulemisilmoituksen sisältö ja selitykselle asetetun määräajan merkitys	867
13.3.2 Kuulemisen kohteena olevien asiakirjojen toimittaminen kuultavalle tai mahdollisuus tutustua niihin	870
13.3.3 Kuulemisilmoitus kirjallisena tiedoksiantona.....	872
13.4 Asianosaisjulkisuus ja kuulemisen kohteena oleva aineisto	873
13.5 Asianosaisen oikeus tietoon ja tiedon antamatta jättämisen edellytykset	875

14 Lastensuojelulain 42 § lapsen mielipiteen selvittämistä ja asiaan osallisten kuulemista koskevana erityissäännöksenä	879
14.1 Lastensuojelulain 42 §:n soveltamisala, asiaan osalliset ja menettely	879
14.1.1 Lapsen mielipiteen selvittäminen ja huomioon ottaminen päätöksenteossa	882
14.1.2 Kaksitoista vuotta täyttäneen lapsen kuuleminen hallintolain 34 §:n mukaisesti	884
14.1.3 Asiaan osallisten kuuleminen hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaisesti lastensuojeluasiassa	886
14.2 Kuulemistilaisuus ja asianosaisten mielipiteen vaikutus päätöksentekoon huostaanottoasiassa	887
14.2.1 Kuulemisen tarkoitus ja siinä ilmaistun mielipiteen merkitys	887
14.2.2 Kirjallinen kuuleminen lastensuojeluasiassa	890
14.2.3 Ennen kuulemistilaisuutta ilmaistun mielipiteen merkitys päätöksentekotoimivaltaan huostaanottoasiassa	890
14.3 Asianosainen tai muu asiaan osallinen ei saavu kuulemistilaisuuteen	893
14.4 Kuulemistilaisuuden jälkeen tullut uusi selvitys....	895
14.5 Kuuleminen ja huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevan hakemuksen valmistelun aloittamisen ajankohta	897
14.6 Lastensuojelulain 42 §:n 3 momentin mukainen kuulematta jättäminen ja päätöksen tiedoksianto .	900
14.6.1 Kuuleminen ennakkollisen oikeusturvan takeena ja selvittämiskeinona	900
14.6.2 Kuulematta jättämisen perusteet	902
14.6.3 Päätöksentekotoimivalta ja todisteellinen tiedoksianto.....	905

15	Perusteltu päätös yksilön perusoikeutena	906
15.1	Oikeus saada perusteltu päätös.....	906
15.1.1	Viranomaisen perusteluvollisuus ja perustelun merkitys oikeusturvan takeena.....	907
15.1.2	Lastensuojelun asiakirjojen hallinnollisjuridinen tarkoitus	909
15.2	Päätöksen muoto ja sisältö	912
15.2.1	Kirjallisen tai suullisen päätöksen tekeminen ja sisältövaatimukset	912
15.2.2	Päätöksen perustelu.....	914
15.3	Määräys päätöksen välittömästä täytäntöönpanosta	917
16	Lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevan päätöksen tai hakemuksen perustelusta	918
16.1	Tosiseikaston ja sovellettavan lainsäädännön vastaavuus.....	918
16.2	Perustelun tiedonvälitystehtävä lapsen huostaanottoa koskevassa asiassa	922
16.2.1	Perustelun tiedonvälitystehtävää haittaavat tekijät.....	926
16.2.2	Olettamukset, lastensuojelullinen huoli ja vahventamattomat rikosepäilyt perustelussa	928
17	Huostaanoton edellytykset perustelussa	931
17.1	Kolmen samanaikaisesti olemassa olevan edellytyksen vaatimus	931
17.2	Huostaanoton syyperusteet	933
17.2.1	Lapsen kasvuolosuhteisiin ja huolenpidon puutteisiin liittyvien syiden yksilöinti.....	936
17.2.2	Syy-yhteys lapsen huolenpidon puutteen ja muun kasvuolosuhteen lapsen kehitykselle tai terveydelle aiheuttavan vakavan vaaran uhan välillä	939
17.2.3	Lapsen oma käyttäytyminen huostaanoton syynä.....	941
17.2.4	Päihitteet, rikollinen teko tai muu niihin rinnastettava teko huostaanoton syynä	942

17.2.5	Lapsen käyttäytymisen aiheuttama vakava vaara lapsen terveydelle tai kehitykselle perustelussa.....	945
17.3	Avohuoltoa koskeva huostaanoton edellytys perustelussa.....	946
17.4	Sijaishuollon lapsen edun mukaisuus huostaanoton edellytyksenä	948
17.4.1	Lapsen edun avoin ja näkyvä vertaileva arviointi perustelussa.....	950
17.4.2	Lastensuojelulain 4 §:n 2 momentin mukaiset lapsen edun arviointiperusteet...	953
17.4.3	Lapsen edun yksilöllinen ja lapsikohtainen arviointi.....	958
17.5	Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän yhteenvedo perustelun täydentäjänä	960
18	Lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskeva hakemus (LSL 44 §).....	963
18.1	Hakemuksen valmistelu ja hakemusasiakirjat.....	963
18.2	Viranomaisen vaatimus, sen perustelevien ja hakemuksen muut sisältövaatimukset	966
18.3	Hakemuksen liitteet ja liiteluettelo.....	969
18.3.1	Lapsen ja vanhemman asiakassuunnitelma sekä suunnitelma lapsen ja hänen läheistensä yhteydenpidon toteuttamisesta	970
18.3.2	Selvitys avohuollon tukitoimista ja läheisverkoston kartoittamisesta.....	973
18.3.3	Selvitys sijaishuoltopaikasta.....	974
18.3.4	Asiantuntijoiden lausunnot ja suunnitelma tai selvitys lapsen terveydentilasta	975
18.3.5	Selvitys lastensuojelulain 42 §:n mukaisesta lapsen mielipiteen selvittämisestä ja asiaan osallisten kuulemisesta.....	977
18.3.6	Muut päätöksentekoon vaikuttavat selvitykset ja asiakirjat.....	978

18.3.7 Hakemuksen vireille tulon jälkeen toimitettava selvitys.....	982
19 Sijaishuoltopaikan muuttamista koskevan päätöksen perustelu.....	983
20 Lapsen yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksen perustelu.....	986
20.1 Velvollisuus tehdä valituskelpoinen hallintopäätös.....	986
20.2 Yhteydenpidon rajoittamisen edellytykset ja tavat perustelussa.....	987
20.3 Päätös yhteydenpidon rajoittamista koskevassa asiassa.....	991
21 Huostassapidon lopettamista koskevan päätöksen perustelu.....	993
21.1 Huostassapidon ja sijaishuollon tarpeen päätyminen.....	993
21.2 Huostassapidon ja sijaishuollon tarve olemassa ...	995
21.3 Huostassapidon jatkaminen lapsen edun vuoksi...	996
22 Valitusosoitus tai oikaisuvaatimusohje viranhaltijan päätökseen.....	999
22.1 Asiaan osallisen oikeus saada valitusosoitus tai oikaisuvaatimusohje.....	999
22.2 Valitusosoitus.....	1000
22.3 Oikaisuvaatimusohje.....	1001
23 Valituskelpoisen hallintopäätöksen tiedoksiannossa noudatettava menettely.....	1001
23.1 Velvollisuus viipymättömään tiedoksiantoon.....	1001
23.2 Viranhaltijan päätöksen tavallinen tiedoksianto ...	1003
23.3 Viranhaltijan päätöksen todisteellinen tiedoksianto.....	1003
23.3.1 Henkilökohtainen tiedoksianto.....	1004
23.3.2 Todisteellinen sähköinen tiedoksianto.....	1004
23.3.3 Saantitodistustiedoksianto.....	1005
23.3.4 Haastetiedoksianto.....	1005
23.3.5 Yleistiedoksianto.....	1006
LÄHDELUETTELO.....	1009

